

VIKERKAAR

30. MAI

1924

III AASTAKÄIK

Kirjandus koolikogudele ja noorsoole.

(Rahvaraamatukogudele ning erakogudele.)

Hinnata raamatute tutvustaja. Tall. Eesti Kirjastus-Ühise korraldatud. 1924. a. 48 lhk.
Ä r a t r ü k k „P ä e v a l e h e s t“.

Sellenimeline tarvilik raamatute nimestik on ilmunud neil päevil eraviisil trükkist, lahendades seega üldist suurt puudust, mis tundus vastava enam-vähem ametliku väljaande järele. Koolide raamatukogudel ei ole selget pilti, missugused raamatud on tarvilikud või kõlbulikumad noorsoole lugemiseks või teises vanaduses. Korra, 1922. a., ilmus küll väikene soovitatavate raamatute nimekiri haridusministeeriumi poolt; kuid selle andmed on jõudnud juba tublisti vananeda: on tulnud juure viimastel aastatel palju uusi teoseid, iseäranis noorsookirjanduse alal; on mõnede trükkid otsas, ja hindades muudatused. Nii on käesolev 48-lhk. uus raamatute soovitaja parajal ajal ilmuda jõudnud.

Võrreldes käesolevat nimekirja 1922. a. nimekirjaga, leiame uues väljaandes mõningad otstarbekohased täiendused. Raamatute klassitamises sisu järele on võetud juure uued, tähtsad alad: — ajalooliste raamatutele on seltsinud kõik paremad Eestis ilmunud filosoofilised kirjatööd; samuti on eripäätiiki alla võetud raamatud, mis kujutavate kunstide kohta käivat literatuuri esitavad. Üldiselt on nimekirja täiendatud umbes neljasaja uue nimega, endisele samapaljule lisaks: seega poole võrra paisutades eelmisi, kooli normaalraamatukogu nõudeid. Nimekirjas on ristikesega märgitud kõik need raamatud, mis endisest, esimesest nimekirjast üle on toodud. Kuid seegi raamatute hulk on ainult väike valik kõige paremat ja tuntavamast ja moodustab õieti ainult minimaalnõudeliku kuid hää kogu.

Vooruseks uuel väljaandel on ka see, et ta raamatuid liigitab lugejate eale ja vastuvõtmisvõimele vastavuse järjekorda, mis igal kirjandusalal otsekohe pildi annab vastavale noorsoo vanaduseale kõlbulikumast kirjandusest. Kirjanikkude paigutamine nime järele on küll killustatud, üks autor esineb oma mitmesüsiliste teostega mitmes kohas, ja neid leida on vahest raskem; kuid koolitegelastele on käesolevas tarvitatud, küpsuseale vastav järjestus iga tahes kasulikum.

Uues nimekirjas on öeldud, et see tahab olla juhatajaks ka rahvaraamatukogudele ning erakogudele.

Veel enam aga kui rahvaraamatukogudele, kellele peagi avaneb võimalus üle paisuda nimekirja vanema tiivaga esitatud raamatute arvust, on käesolev juhataja tululikk eraisikutele, kes enesele raamatuid muretseda mõtleavad. Klassifikatsioonis arvedega II ja iseäranis III märgitud raamatud annavad valiku meie väärtuslikumast kaunikirjandusest, tõlkekirjandusest ning tähtsamatest teaduslikest tööst.

See asjaolu, et nimekirja üks osa, nimelt osa moodsast kaunikirjandusest, mis on märgitud III-ga, ei vasta õieti kooliraamatukogu nõuetele, ei peaks takistuseks tulema nende hindamisel. Nende väärtus, nii kunstiline kui sisuline, on kahtlemata vaidlematu; ja kui nad 1922. a. nimekirjast välja olid jäetud, kui soovitamatud, siis on nende sissetoomisega uue nimekirja kindlasti tasandav sammuke astunud. Kuigi küll need moodsad autorid nimekirja seletuses ainult rahvaraamatukogude jaoks sissevõetuks on nimetatud, näib, et nad ka orgaaniliselt tarvilikud on igasse koolikogussegi, kus vanemates, viimastes keskkooli klassides põhjalikumalt tutvunetakse Eesti uuema kirjandusega. Olgu nad siis väljaantavad tarviduse korral ja õpetaja äranägemisel, kui see pedagoogiliselt teistsi ei või olla, kuid ometigi mitte enam täitsa olematuks arvatud. Seegi oleks üks uue, laiendatud nimekirja häädest külgedest. Seda on saadud nähtavasti nende kahe ülesande liitumisest: rahvale ja koolile — millest mõlemad on kasvatusalused raamatute läbi.

Lõpuks selle nimekirja puhul lehitsedes paremate meie kirjameeste raamatute tiitleid, tekib veel tõeline soov: et loetaks meil tõesti ka rohkesti raamatuid, kui selleks on tehtud sarnaseid vastutulekuid eralgatusel kirjastuste eneste poolt, nagu on „Looduse“ huvitavad „Raamatute tutvustajad“ ja nagu on seda ka käesolev Tallinna Eesti Kirjastus-Ühise poolt siin tutvustatud kataloog „Kirjandus koolikogudele ja rahvaraamatukogudele“.

J a a n u s.

Nr. 22.

Vastutav toimetaja: M. Nurmik.

1924.

Tegev toimetaja: J. Neggo-Vössokotsky.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kella 2—3.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

Üksik number 15 mk.

Kuis laulis vanas kellas teatark kägu?

Eeva Pälluri.

Olin palju kurb. Ilmamure, teate. Siis unistasin sest, kui hää oleks olla surnud. Seda nüüd muidugi keegi ei tea, kuis sellega on. Aga et noorena, õppivana, edasipüüdvana ja ausana hää elada on, seda teavad kõik mõistlikud inimesed.

Kui leinailusad koraalid tunnilt lehvib tund.

Ju õhtu halli kirkastanud öö.

Ma öösse kiindunud, ah! tüütab töö!

Nii kaunis, valgust palju põrandal kui lund.

Ei kujadelle gaasilambid kiiri vala:

Küll taevas tähti nagu ohvripanne.

Ah hommik udus, valge ööle vanne,

Kui tuled maas ja taevas kustutakse sala!

Kuis laulis vanas kellas teatark kägu?

Tik-tak, tik-tak, ah ööd kas jäävad?

Ei, tulevad kui kurva naeratus ja lä'evad

Kui toome õitsmine, kui hele uninägu.

Nii mitmed ööd, — kui mitmed? voodi oli karras,

Ma lebasin ja tundsin — puistuksid kui helved,

Ja kellad undaksid, nii tasased kui palved,

Ma eneselle requiemi lõin, ma, olles harras.

Ei unistusist päeva-kummitused hooli:

Õil surin, tundsin — külmad valged linad,

Külm mina, hõlvel kuuselõhna vinad —

Kuid hommikul täis nukrust tõusin, läksin kooli.

Kuis laulis vanas kellas teatark kägu?

Tik-tak, tik-tak, ah ööd kas jäävad?

Ei, tulevad kui kurva naeratus ja lä'evad

Kui toome õitsmine, kui hele uninägu.

ÕPPIGEM AEGA HINDAMA.

Eddy Jürisson.

Röõbiti üldkultuurilise arenemisega omandavad elunähtused kiirema tempo, kogu elu muutub hoogsamaks, kiiremaks. Inimesed peavad nüüd eluea jooksul hoopis rohkem õppima, rohkem töötama ja looma, kui aastasadade eest. See on kohustus, mis muutmatute elusäaduste järele on maksev üksiku isiku, iga rahva ja kogu inimkonna kohta.

Muutunud olukord nõuab inimeselt iga päevaga ikka rohkem loovat tööd, et olla kasulik ühiskonnale ja rauda endale ellu kindel ase.

Kuigi maailm on suur ja lai, on ta selleks siiski liig kitsas, et igale inimesele ilma suurema vaevata häid elutingimusi lubada. Vana Eesti tarkõna ütleb: „Kõik ei mahu marjamaale, muist peab jääma karjamaale.“ Sellest tõuseb võistlus paremuse pärast, võistlus teadmiste ja oskuse omandamisel ja kasutamisel, et endale sisemise väärtuse üleolekuga õigustatult elus paremat aset võita.

Mida kiiremini keegi endale teed tasan-dada jõuab, s. t. mida kiiremini ta eluvõit-luses tarvillikud teadmised omandab ja mida rohkem ta oma teadmistega ja tegujõuga luua suudab, seda kiiremini jõuab inimene oma eesmärgile.

Selles võistluses omandab suure tähtsuse aja kokkuhoidmine ja otstarbekohane kasutamine.

Aega võib ette kujutada kui teatud liikumise või tegevuse vältust. Ühte ja sama tööd võib teha pikema või lühema aja jooksul, nii kuidas osatakse kasutada teadmisi, oskust ja abinõusid. Kuna igasuguse töö juures vältuse vähenemisega ka vaev väheneb, on aga kokkuhoidmine ühtlasi ka tegujõu kokkuhoidmine. Aja kokkuhoidmine on sellega igasuguste tarvillikkude toimingute täitmise kiirendamine, mille juures aega üle jääb mõne teise kasuliku töö tegemiseks.

Praktilised inglased ja ameeriklased ütlevad: „Aeg on raha“. Kuid ometi ei ole ju raha sugugi nii suur väärtus, et aega sellega võiks võrrelda. Kui inimesel on

aeg, siis võib ta selle abil omandada kas raha või kasulikke teadmisi; viimast aga ükski raha abil ei saa.

Sellepärast võiksime ütelda juhtmõtte „aeg on raha“ asemel: „Aeg on väärtus, mille abil igasuguseid teisi väärtusi luua saab“. Sellega on ta palju väärtuslikum kui ükskõik missugune materjaalne väärtus. Kaotatud või kulutatud raha võib jälle saada, kuid kergemeelselt ja kasutult viidetud päeva ei saa inimene enam iialgi tagasi. Sellepärast on igal inimesel tarvis aega hinnata kui suurt väärtust, mille otstarbekohasest kasutamisest oleneb inimese edu ja õnn.

Aja kokkuhoidmise mõte ei seisa mitte selles, et inimene peaks masina kombel hommikust õhtuni töötama. Võimalikult palju luua lühikese tööaja jooksul, palju õppida ühe õppetunni kestel, selles seisab aja kokkuhoidmise kunst. Tuleb töötada ja õppida täie hoolega ja tähelepanuga, võimiste otstarbekohase tööle rakendamisega ja tahtevõimu pingutamisega, et pärast anda kehale ja vaimule võimalikult täielikuma puhkuse.

Kuid mitte ükski töö ja õppimise juures ei ole aja otstarbekohasel kasutamisel suur tähtsus, vaid ka vabaaja veetmisel, jalutamisel, mängul ja lõbustustel.

Aja kokkuhoidmise läbi töö või õppimise juures võidetud aega võib kasutada esimeses joones puhkuseks. Siin peab meeles pidama, et puhkus ainult nii kaua kasulik on, kuni ta vaimule ja kehale võimaluse on annud töö läbi tekkinud väsimuse kõrvaldada. Liig pikaajaline puhkus on aja asjata kulutamine ja tegujõu mittekasutamine.

Aega võib kokku hoida isegi mängus ja lõbustustel, kui need targu tarvitada. Iga minut rahuldustunnet, hääd tuju või rõõmu, mis on saadud mängust, on suur varandus; see muudab inimese iseloomu lahkemaks, õpetab teda hindama kõike kaudist ja rõõmsameelelist.

Ekslik oleks arvata, nagu oleks igasugune tegevus või olek, millel otsekohe sil-

maga nähtavaid tagajärgi ei ole, aja kasutult kulutamine. Võib näiteks kogu vaba päev viibida looduses, metsas, põllul või jõel. Kuigi inimene sellega otsekohe midagi olulist ei loo, võib ta looduse iseäraldusi, tihti väga väikesi aga kaunid üksikasju tähele pannes oma teadmisi täiendada, ilutunnet kasvatada ja sellega oma sisemist hingeelu rikastada. Sellega on inimene aja kasulikkult mööda saatnud, on ennast mõne uue nähtusega ja tähelepanuväärse kogemusega rikastanud, mida ta enne ei teadnud.

Aja kasutult kulutamine on niisugune olek, mis inimesele midagi juure ei anna, teda edasi ei arenda ja millegi väärtuslikuga ei rikasta. Siia kuulub asjatu aja- viitmine liig pikaldase töö ja õppimise juures, osavõtmatus lõbustustel ja mängus ning tähelepanematu olek ümbruskonna vastu.

Nii siis: kokku võttes eelöeldu, saaksime järgmised juhtmõtted aja kokkuhoidmise kohta:

Aja kokkuhoidmine nõuab viiulumust: peab hästi valdama oma meeli, harjutama nende teguvõimet maksimaalse määranii;

peab oskama organiseerida, korraldada oma tööd, oma asju, oma vaimlist tegevust.

Aja kokkuhoidmine nõuab loobumist väärtusetä tööst ja lõbust, näiteks: halvad, väheväärt raamatud, suurem hulk kinoetendusi, tsirkus jne., mis tihti kasu asemel kahju toovad.

Aja kokkuhoidmine nõuab järjekindlust: reguläärne töö ja puhkus, järjekindlus oma huvialade valimisel, samuti ka vali järjekindlus ja kontroll oma isiku üle.

Õppigem aega hindama! Ärgu möödugu ainustki päeva elus nii, et ta inimese teadmistele ning tunnetele midagi hääd ja kaunist juure ei lisa. Eesti muinaskangelane Kalevipoeg ütleb: „Igal päeval omad ikked, tunnil omad toimetused.“ Mis täna tegemata jäi, seda ei saa tihti homme enam teha, sest ka järgmisel päeval on oma ülesanded ja kohustused.

Igaüks on oma õnne sepp. Aeg on see kindel alas, millel inimene tahtvõimust ja teguvõimust moodustatud haamriga oma elusaatuse ja õnne niisuguseks võib taguda, millisena ta seda tahab.

RONGA-RONGA SALADUS.

2

Õo oli kuupaistetu, ja üksi heledalt säravate tähtede valgusel oli võimatu näha selgelt kõike tihnikus ja kalda ääres. Kuid latern täitis oma ülesannet. Ta valgustas laipa küllalt hästi, et kõike tema ümbruses võis tähele panna.

Tuul, mis tõusnud õhtu tulekul, vaikis; metsas valitses täieline rahu. Tasa ja ühetooniliselt vulisesid Ronga-Ronga veed jõesängis.

Õo oli lämmastav, iseäranis rõhuv jõe ääres.

Järsku kostis lähemalt puult õõahvi lõikav kisa; eemal tihnikus häälitseis mõni üksik lind, siis jäi kõik uuesti vaikseks.

Veesid minutid, mil kõik elu vaikis; ükski hääli ei läbistanud sügavat üksildust, milles kogu loodus näis surmaunes.

Laiba juures põlnud midagi märgata; rahulikult valgustas latern lõppenud hääli.

Ka kalda ääres põlnud ühtki liikumist ega kahtlast hääli kuulda; ainult ürgmetsa jõe veed laulsid vulisesedes oma harjunud laulu.

Oletus, et gazellid krokodillide ohvriks langenud, oli vist ekslik. Võib olla oli mõni rändaja hulgas Vanderobbo suguharust loomad õppimedes varastanud ja nad lähedal tihnikus varitsevale omasugusele vargale edasi toimetanud, kellega nüüd mõnutsedes saaki jagas.

Ei, kindlasti põlnud krokodillid gazelli röövinud; muidu oleksid nad nüüd juba ilmunud, meelitatud magusa suutäie kangest verelõhnast.

Oleksid krokodillid jões, kuis oleks kütt päevaotsa segamata õngitseda võinud; pää-

stepi sügavuses, kaugel siit võib olla tund ehk rohkem; kuid mürisev kaja läbib ümbrust ja värisev süda kujuteleb teda lamamas, ahnete silmega, luurates saaki — üsna ligidal, sääl vastas, otse vastu ligemat okaspõõsast —

Hüään on vaikinud — kõik, kes elab laias ümbruskonnas, vaikib, kui metsiku looduse kuningas ennast kuulda laseb.

Oli see gnu, keda ta löi? Või shiraff, kelle kirjule turjale ta roninud, kelle verest ta joovastub, keda ta õgib, kuni kaugel idas üle Madagaskari ehapuna läigib?

Hingetult ootab kogu loodus oma saatust; kõik loomad hoiduvad hingamast; kõik mõtleb enda lõpu pääle.

Sääl, oota, mis see on? Mis roomab sääl lähemale? Mis viskleb kaldalt hüääni vagusale laibale?

Küti silmad on pärani lahti; ta pilgud läbistavad öö, nad vahivad tardunult soomuseid ja rõngaid, mis ennast sääl läbi hirmuäratava ümbruse lähemale nihutavad.

Unustatud on lõvimõirg ja hüäänikisa, kustunud hirmsa stepikurbmängu tore pilt, mille fantaasia löi, kui loomade kuningas oma saagi üle mõirgas.

Sääl roomab üle legendiku, mis juba selgesti laternakiirtest valgustatud, midagi ikka lähemale hüääni laibale; saagiahne, liha- ja raibeisus, hiiglahammastikud läigivad tulepaistel; juba avanevad ilged põrgulõuad, juba sirutuvad kihvad saagi järele, juba kisivad ja riidlevad elajad jäleda laiba pärast — — —

Kramplikult hoiab käsi püssi, nimetissõrm haarab kuke; kõlab pauk.

Kuid mis see on? Kas streigib padrun? Kas pole kuul veel pärast lahkunud? Kas oli kõla meeltepettus? Kas ei kakle elajad sääl endistviisi? Nad ei põgene!? Nad tirivad ja kisivad saadamlükku maiusrooga edasi!

Ei, pauk kõlas, kuul lahkus pärast, ta tungis hirmuäratavasse soomuslooma; sääl viskleb ta hinmsais krampes ja piitsutab maad sabaga. Ei, kõik on korras! Laeng tabas sihti, elajas sai oma osa!

Kuid ikka veel roomab sääl midagi säten-davas soomusrüüs, — jõle rüselus, ja uued saurused lähinevad raibepele.

Uuesti kõlab pauk ja jälle uuesti, kuul tabab ka seekord sihti, Teised krokodillid visklevad oma veres ja ei või enam vette tagasi roomata, kus neid ükski kütt ial enam ei näeks.

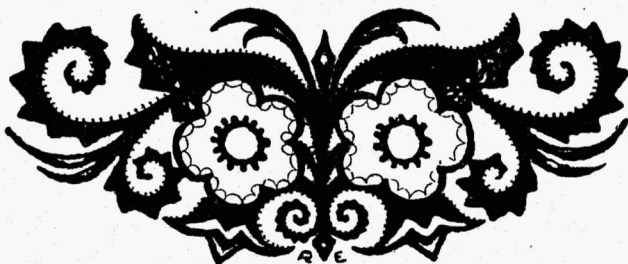
Üleelavad ei pööra vähematki tähelepanu surnuile. Kõik kisiv ja hammustab ja tirib vastiku laiba ümber. Hirmsa kerana veereb kõik jõe poole, ikka uued laengud langevad põrguliste jõledasse hulka. Viimaks neeldub kalda lähedus kõike. Prantsti! Raibe ja saurused kukuvad jõkke ja veed paiskuvad kõrgele üles. Siis jääb kõik vaikseks.

Kaheksa kuni üheksa krokodilli lamavad surnult või surses kaldal vilkuvast laternatulest valgustatud. Osalt on nad hiiglaeksemplaarid, oma inetusega õudsustunnet äratades, vastikud oma ilge hammastikuga.

Päeval lamavad saurused arvatavasti sügaval jõeliivas, muud seletust oli raske leida.

Kütt läks oma telki ja heitis puhkama. Ta mõtles sägade pääle, mis ta keset jõge püüdnud: õudsustunne valdas ta hinge.

(Löpp.)

Mikroskoobi abil tabatud kärbse tiibalöögid.

$\frac{1}{100000}$ SEKUNDIT.

B. H. Bürgel.

Mõisted suur ja väike, aeglane ja kiire jne. on inimtarkus; loodus ei tunne neid. Sekund ja aastatuhat on üks igavikuvoolus. Lunetäheke ilmub looduse töötoast sama täiuslikuna kui hiiglapäikesed ilmaruumis; loodus ei tee vahet ühepäevakärbse ja tammepeuu vahel, mis aastasadasiid elab. —

täitsa igapäevased nähtused on. Fotograafiline silm võib neid tabada, ja kinematograafis saavad terved seeriad sääraseid pilte elavaiks juhtumiseks. Milliseid liigutusi hüppav hobune, jooksev inimene, lendav linn, kukkuv kass teevad, on meile alles sääl selgunud. Kuid minnakse veel

Langev veetilg

Kõik suurusmõisted, ka kõik ajamõisted, mis inimene oma maailma kannud, on tema meelte ja pääaju kohaselt lõigatud. Üks millimeeter näib meile väike, ja ometi on diatomee kiisliskelett, mis ainult $\frac{1}{100}$ osa millimeetrist suur, täieline kunstitöö. — Sekund on meie väheim ajamõõt, kuid kui palju arusaamatusi juhtuvad ka veel sel lühikesel hetkel, mil maakera 30.000 meetrit ilmaruumis edasi tõttab. Alles kiirülesvõtte on meile näidanud, kuis keerulised juhtumised, mis sekundi murdosadel sünnivad,

edasi, tabatakse pildis sääse üksikuid täivalööke, edasivuhisevat kuuli, lõhkevat püsirohvaati. Säärsed ülesvõtted tehakse 100.000 osa, ja isegi 250.000 osa sekundis. Professor Cranz Charlottenburis ja Bull Pariisis töötavad „kiirkinematograafega“, mis kuni 5000 ülesvõtet sekundis teevad. See ime on ainult võimalik ülesvõtetavate objektide üsna lühikese valgustamisega kunstlikkude välkude abil, mis künnemiljondilikkude osa sekundit hiilgavad!

MÕTTETERAD.

Kes mõistab hästi kasutada aega, ei tunne kunagi tüütavat igavust. **

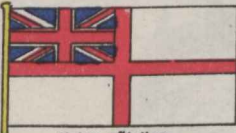
Iga sekund on väärtus. Kes aega hindab, ei või kauem raisata seda. **

Kes ei käi ajaga kaasa, jääb temast maha. Aeg on elu. **

INGLISE LIPUD.

Rahvusline lipp.

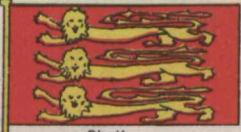
Valge sõjalipp.

Sinine sõjalipp.

Punane sõjalipp.

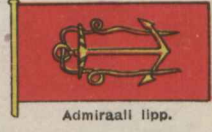
Shoti.

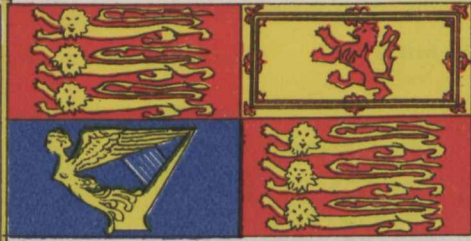
Iiri.

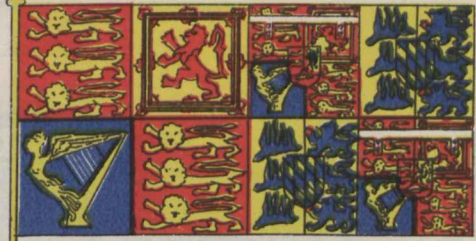
Walesi.

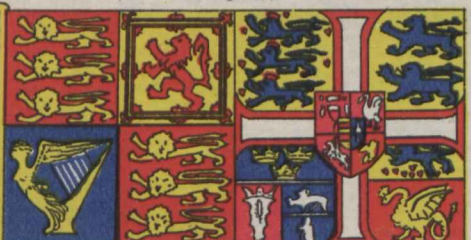
Admiraali lipp.

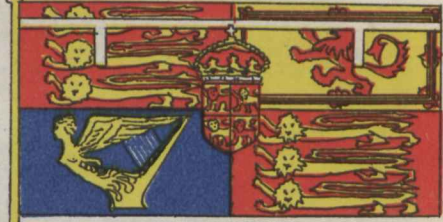
Kuninga lipp.

Kuninganna Mary lipp.

Kuninga ema Aleksandra lipp.

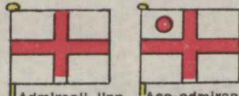
Walesi printsli lipp.

Kontr-admiraali lipp.

Komandori lipp.

Admiraali lipp.

Ase-admiraali lipp.

Iiri vabariigi.

ASUMAAD.

Kanaada punane rahvusline

Austraalia koloonia sõjalipp.

Uus-Meremaa sõjalipp.

Lõuna-Aafrika vabariigi sõjalipp.

Kanaada kaubandusi. lipp.

Austraalia koloonia kaubalipp.

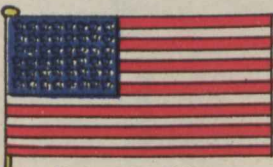

Uus-Meremaa kaubalipp.

Lõuna-Aafrika kaubalipp.

AMEERIKA ÜHISRIIKIDE LIPUD.

Kauband. ja sõjalipp.

Mereministri lipp.

Presidendi lipp.

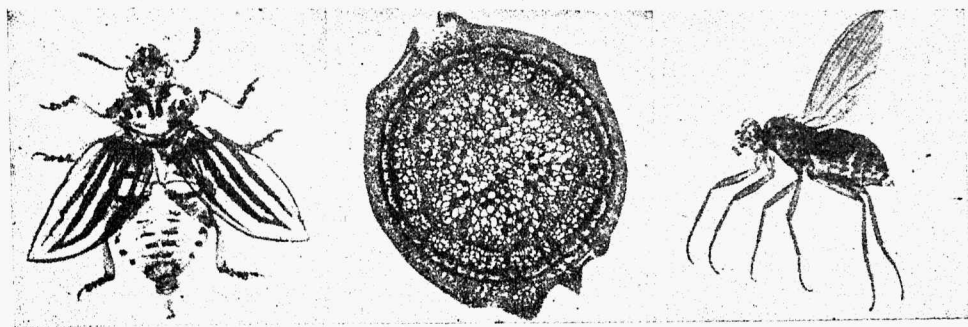

Staats sekretääri lipp.

Rahvusline lipp.

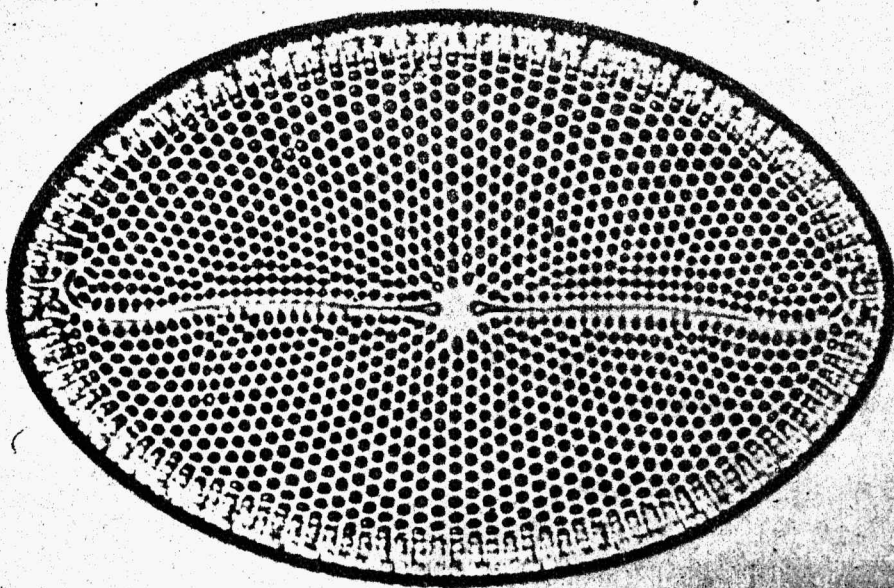
Mikroskoobi all.

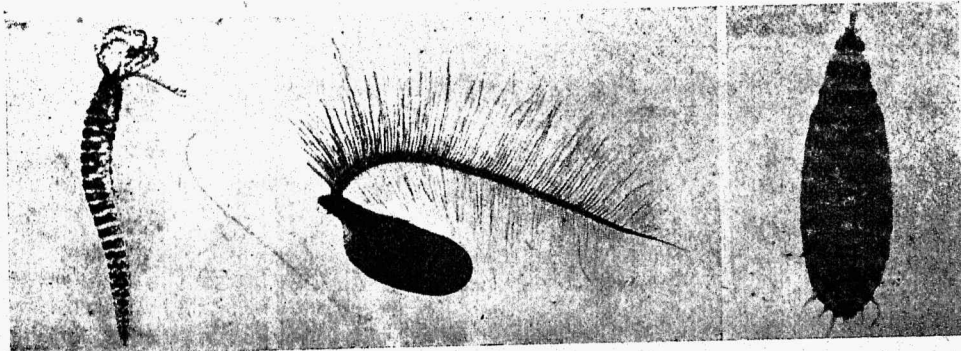
1. Koloraado põrnikas.

2. Mari (glogan) läbilõikes.

3. Kärbes.

4. Diatom (Kieselalge) — ränivetikas, tilluke, terasuurune veekasvuke lõunapoolsetes meredes, kus ta katab kogu merepõhja. Nende ränihappe kestad moodustavad suuri lademikke magevees, n. n. „Kieselgur“). (Pildil üks ränivetikas tuhandevõrra suurendatult).

meriussike.

6. Kärbe tundesarv ehk antenn.

7. Kärbe tõuk.

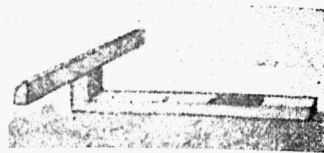
Kella ajalugu piltes.

1. Kõige varem ajamäärus oli päikese reisi jälgimine ümber maakera.

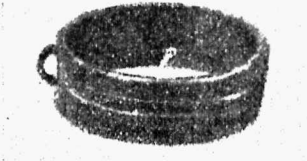
2. Pärastpoole näitas ühesaetud kepi varju pikkus aega.

3. Umbes 1600 a. e. Kr. tegid vanad egiptlased T-kujulise varju osutaja.

4. Umbes 1000 a. e. Kr. lehti päevakella leidus.

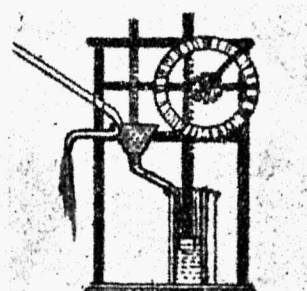
5. Rõngas, mille sees auk. Augu läbi paistev kiir osutab numbrile.

6. Vee sisse pandud auguga kauss, kust vesi vahotpidamata teatud moodsul välja jooksis.

7. Tilguv vesi märgib anumas aega.

8. Jooksev vesi tekitas vesikella.

9. Tunniklaas peene liivaga.

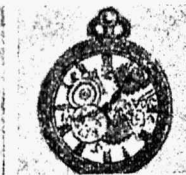
10. Märgitud kütnal, mis hästi veotuule eest hoitud laternas põles, Inglise kuninga Augusti tunninäitaja.

11. Lambikell, kus iga tund teatud hulk õli põledes kahanes.

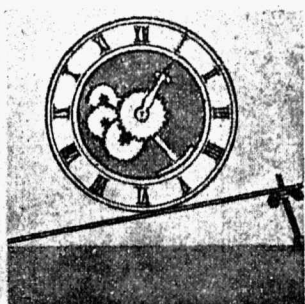
12. Vesikellast arenes kella, mis rataste ja vihtide abil töötas.

13. Seda kella vähendades ja kandmiseks kõlblikuks tehes, hakati vedru tarvitama.

14. Siis ilmus pendliga kell.

15. Iseäralik oli kell, mis päeva vältel mööda allapoole säetud lauda veeres.

16. Suureks uuenduseks oli võtmeta taskukell.

17. Viimaks saavutati täieliku kella mehhanism. Pilt näitab Westminsteri kellatorni.

KEELELISED MÄRKUSED.

Joh. Aavik.

5

15. s y y d — s y y. — „See on tema s y y d“ — nii räägitakse õige yldiselt. Ometi tuleb vorm „syyd“ veaks lugeda, sest siin peab olema nominatiiv, ent nominatiiv on ju „syy“, mitte „syyd“. Seepärast tuleb ytelda: „See on tema s y y“. Vorm „syyd“ on mingi murrakuline nähtus ega ole kirjakeelele kohane.

16. -l p r o -le. — Teine seesugune ebakohase käände nähtus on -l lõpu tarvitamine -le asemel (adessiiv pro allatiiv). Seda valgustavad kõige paremini järgmised näited: „mul näib — temal tundub — olen asjal lähemal — õpetust on noorel inimesel vaja — see on igal mõtlejal inimesel selge“ jne. Neis lauseis on -l jäme keeleviga, sest tingimata peab olema -le: „mulle näib — temale tundub — olen asjale lähemal — õpetust on noorele inimesele vaja — see on igale mõtlejale inimesele selge“. See asjaolu, et mitmed kalduvad -le asemel tarvitama -l lõppu, on vaid üks juhtum seda vähe rõõmustavat nähtust, et eesti haritlasil ja yldse nooremal põlvil on keeletunne hakand nyrinema, tumenema, nii muu seas terav vahetegemine -l ja -le vahel. Veel mõned sellekohased näited (mis muide kõik kirjandusest ja ajakirjandusest nopitud, allika nimetus on siin tarbetu): „See oleks inimestel (peab olema „inimestele“) tuttav.“ — „Neil saatkondadel (pro neile saatkondadele) jääb võim“ — „Ytlesin temal (pro temale)“.

Ainult luuletuskeeles on kombeks saand tarbe korral lyhema vormi saamiseks -e ära jätta, seda siis apostroofiga märkides: „Miks nii annas oled mull' (pro mulle) (Anna Haava) — maas viletsatel' kuulutama kodu (Suits)“. Kuid säälgi ei ole see just soovitatav. Kus vähegi võimalik, on parem sellest hoiduda.

Selle -e apostrofeerimine luuletuskeeles on nähtavasti kombeks saand saksa eeskujul, kus see mingisuguse lyhendusena luuletuskeeles lubatav. Seksa keeles on see ka arusaadav, sest sääl ei ole e-lõpul sugugi seda funktsionaalist väärtust mis eesti keeles, kus see annab täitsa teise käände. Huvitav on selle puhul tähendada, et soome luuletuskeeles allatiivi e-lõppu sugugi ei apostrofeerita: nii terav on soomlasil käänete vahetegemise tunne.

17. j ä r e l — j ä r e l e. — See on eraldijuhtum -l- pro -le veast. Siin öeldakse veel seda kergemini -l pro -le, et need on adverbid, kus käändeline funktsioon vähe tunduv. Ja nii loeme eriti ajakirjanduses sageli: „ta talitas ses asjas seaduse paragrahvi j ä r e l (peab olema „järele“!) — „uuema määruse järel (pro järele) peavad kõik“ jne. Siingi on „järel“ pro „järele“ jäme viga. Ka tähenduses „pärast“ peab olema „järele“: „mõne päeva järele (mitte „järel“!) tuli ta tagasi“ — „ristisõdade järele (mitte „järel“) läks kauplemine idamaadega elavamaks“ jne.

Siiski ka „järel“ esineb, aga ainult tähenduses „taga“, „järgnev olev“, näit.: „selles reas seisin ta järel (s. o. ta taga); „sammusin ta järel“; ka: üks leib on veel järel (s. o. yle jäänd). Muidu aga on ikka järele: „jooksime neile järele — saatsin teile järele“ jne.

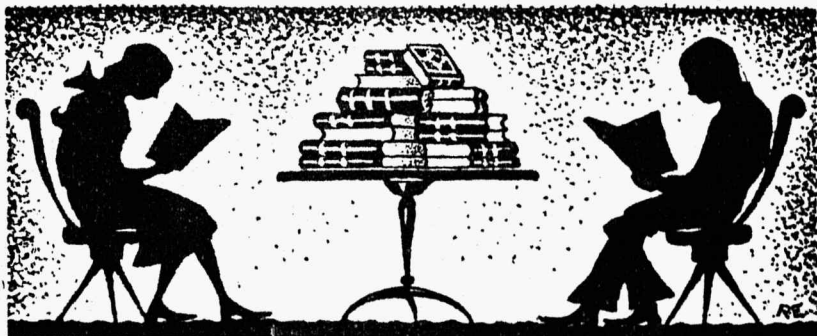
Järelikult ka „järele kysima, järele pärima, järele jätma, järele tegema“ (mitte „järel tegema“). Seepärast on ka vead „järelehtud, järele tegemine, järele tegija, ta karjus järelejätmata“. Neis kõigis peab olema „järele-“. Samuti siis ka mitte „järeleandmata“, vaid „järeleandmata“.

„Järel“ on sõnas „järeletulija“, mille asemel võib tarvitada ka uut

sõna „järglane“, näit. „Muhamedi järglased“.

18. tähelpanu — tähelepanu. — Eesti keel teeb selge vahe kysimuste „kus“ ja „kuhu“ vahel: ta on metsas (kus?) — ta läks metsa (kuhu?); ta istub katusel (kus?) — ta hyppas katusele (kuhu?). Kus- ja —kuhu-käämete, järelikult ka -l ja -le äravahetamine on jäme viga, sest see annab hoopis teise mõtte. Võrreldagu: „ta hyppas katusel“ ja „ta hyppas katusele“. Sõna „panema“ vastab kysimusele „kuhu?“: „ta pani raamatu riiulile“ (mitte „riiulil“). Järelikult ka: „ta pani tähele“ (mitte „tähel“). Kui „tähel panema“ on viga (pro tähele panema), siis on viga ka „tähelepanelik, tähelpanu“, sest peab olema „tähelepanelik, tähelepanu“.

Ometi kirjutetakse meil, eriti ajalehis, väga sageli „tähelepanu“. See „tähelepanu“ on tulnud nähtavasti lyhendamisest. Nyüd on aga kysimus, kas sellida seesugust lyhendust, mis on keeleviga. Või tahetakse seda viga ses sõnas erandina lubada? Arvan, et siiski on vahest parem siin mitte erandit teha, vaid käia yldreegli järele. Selle yhe e väljajätt ei ole ju nii tähtis lyhendamise võit; iseasi oleks, kui see puudutaks kogu sõnade liiki (nagu näit. lyhemad mitmuse partitiivid). Lyhendet vormil „tähelepanu“ aga on see halb mõju, et ta edendab l-pro-le-viga ka muis sõnus (nagu „järele“ pro „järele“). Seepärast siis mitte „tähelepanu“, vaid „tähelepanu“, nagu mõned ajalehed näivad viimasel ajal hakka- vatki järjekindlamini tarvitama.

NOORSOOKIRJANDUS 1923. A.

Ülevaade. Eduard Männik.

I.

ainud aasta tõi meie noorsookirjandusse osalise pööre. Alates 1915. aastaga on kirjastamisolud mitmeti muutunud ja sellelõttu ilmus kaheksa aasta (1914.—1922.)

jooksul õige vähe noorsookirjandust; isegi see, mis ilmus, oli harilikult halvalt valitud ja ei täiendanud väärtuseliselt sugugi meie väikest noorsookirjavara. Noorsookirjandus on

maailmakirjanduses erikoha omandanud ja viimase paarikümne aasta jooksul on ta eriti suureks, mitmekülgseks ja väärtuslikuks muutunud. On saadud aru, et 10—16-aastased noored vajavad teistsugust lugemismaterjali, kui lapsed ehk vanad. Esimeste jutukesed ning lood paistavad juba mittetõelistena ning vähepakkuvatena, kuna täiskasvanute lugemismaterjal ka ei rahulda. Neil põhjustel on tekkinud uus liik kirjandust ja seda tuntakse noorsookirjan-

duse nime all. Aast-aastalt täieneb see kirjandus, ja olevikus on ta kõige tähtsam kirjavara täiskasvanute lugemismaterjali kõrval.

Igal elamisaastal on inimesel isegumene psükoloogia ja selle kohaselt vajab ta ka lugemismaterjali. Mida rohkem areneb lugemise ning kriitiline maitse, seda raskemasisulist, teoreetilisemat ja praktilisemat lugemismaterjali vajatakse. Iseenesest mõista, et 10—16-aastased noored vajavad teistsugust lugemismaterjali, kui pakuvad seda lasteraamatuid või pildialbumid. Sagedasti on neis aastates lugemise kirk suur ja vajatakse õige laialdase fantaasiaga lugemismaterjali, selle tõttu on noorsookirjandus õige laialdaste piirjoonte vahele paigutatud. Noorsookirjandusse kuuluvad ka paljud maailmakirjanduse paremad humoristlikud tööd.

Läinud aastal ilmus noorsoole rohkem kirjandust, kui kunagi varem, ta on paremini valitud, parema keele ja sisuga kui varemastel aastatel. Vist erandita on kõik ilmunu tõlge, kuid siiski valitud ning häa tõlge. Algupeärast noorsookirjandust on meil õige vähe ja nii peame leppima tõlgetega. Varemast tõlked olid enamasti juhuslikud, kuna alles läinud aastal ilmunud noorsookirjandus kannab valitud ilmet. Sel puhul oleks mainida eriti kolme kirjastust, kes läinud aastal avaldasid ühtekokku umbes kakskümmend noorsooraamatut. Tõlgitud on töid Soome, Inglise, Saksa ja Prantsuse keelest, milles juba leidub mõndagi valikuks.

Eriti on rikkastanud meie noorsookirjavara uute raamatutega Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, Eesti Kirjanduse Selts ning A. Orgi kirjastus; ja nagu kuulda, on neil veel suuremaid kavatsusi selles suhtes. Kui käesolev aasta samavõrd meie noorsookirjandust rikkastab kui läinud, siis on meil juba kenake kogu noorsooraamatuid. Käesolevas artiklis ta-

han pakkuda eriti ülevaadet noorsooraamatute üle, jättes kõrvale lasteraamatud, milliste poolst ka läinud aasta oli väga rikas.

*

Aasta keskel ilmus A l b e r t O r g i kirjastusel neli sisukamat ja paremat noorsooväljaannet. Need olid: Mark Twain — „Tom Sawyeri imelikud juhtumused“ (tõlk. J. Sääkk), Hauff — „Karavaan“ (tõlk. P. Koit), J. Swift — „Gulliveri reisid I“ ning Cervantes — „Don Quijote“ (mõlemad tõlk. H. Jansen). Noorsoolastele on vist kõigile need raamatud tuntud lühemate väljaannete kujul, kuid nad polnud kaugeltki nii täielikud, kui vastselt ilmunud. Siinkohal pole vast ka ülearune lugejaid tutvustada nende raamatutega ja nende autoritega.

Mark Twain sai 1876. a. üle maailma tuntuks oma pikema jutustuse „Tom Sawyeri imelikud juhtumused“ läbi. See raamat on parematest noorsooraamatutest, mis üldse kirjutatud. Eestkätt teeb temas valitsev huumoriraamatu noortele vastuvõetavaks, kuna põneva sündmustiku tõttu peab juhtumusi põksuva südamega jälgima. Kogu jutustus keerleb Tomi, tema kaaslaste Hucki ja Becki ümber, kuna pääle selle kerkib veel üles paarkümmend kõrvaltegelast, kes otsekoheleht ehk kaudselt sündmustikust osa võtavad. Töö on kirjutatud kandva psükoloogia ning huumoriga, mis raamatu ka täiskasvanuile loetavaks teeb ja ka nende seisukohalt kriteeriumile allutab, soovitan igale noorsoolasele seda lugeda, sest vaevalt tean ma paremat, huvitavamast ning põnevamat noorsooraamatut soovitada.

Tom Sawyeri imelikud juhtumused on mitmeti võrreldatavad Lutsu „Kevade I ja II“. Nagu „Kevadeis“ on Toots väimurikas ning viguritega poiss, kes väga naljakaid sündmusi läbi elab, nii on ka Tom Sawyeri juhtumustes Tom see, kelle ümber

koondub kogu tegevustik, kelle juhtumustest olenevad teiste, kõrvaltegelaste, juhtumused. Kuid Lutsu „Kevaded“ on „Tom Sawyeri imeikkude juhtumustega“ võrreldes väga kitsapiirilised, sest Tootsi koolipõlve sündmustik argneb pääasjalikult koolipingil kelmuste jne. tõttu, kuna Tomi juhtumused väga laiaulatuslikud on. Samuti on Tomi kelmused ning koerustükkid otse külgehakkavad ning vaimurikkad. Tootsi tunneb lugeja pääasjalikult ainult tema halvast (vigurite) küljest, kuid Tomist saab tervikuline ülevaade. Saame tema muredest, vallatustest, teadmistest jne. tervikulise ülevaate, nagu liiguksime ise Tomi juhtumustes ja nagu tutvumeksime temaga sel teel vahenditult.

Vist „Rahvaülikooli“ kirjastusel ilmus ka „Tomi imeikkudest juhtumustest“ üks osa eriraamatuna, päälkirja all „Tom salaluurajana“. See osa on töös kõige huvitavam, sest siin luurab Tom, ühes kaaslase Huckiga, saladuslisi asju ja Injuni Joet, kes on röövel ja varas. Muuseas saavad nad kuritöö päältnägiaks. Injuni Joe on varanduse kühgile koopasse ära peitnud ja Tom Huckiga luuravad seda kuni lõpuks selle üles leiavad.

Olgu tsitaadina siinkohal toodud juhtumine, kus Tom omandas aukingina superintendendi käest piibli selle eest, et ta kakstuhat salmi pähe oli õppinud, mille tõenduseks tal piletid ette näidata olid. (Tõeliselt vahetas aga Tom need piletid teiselt õngenõõride, lagritsa jne. vastu). Siis esiteldi Tom kohtunikule, kes pääle kiituskõne muuseas ka küsis: — Kas sa ei ütleks meile, näiteks, mis olid kahe esimese apostli nimed. — Tom kogeleb, punastab, lööb silmad maha ja pärast superintendendi ning kohtuniku julgustamist ütleb ta: — Taavet ja Koljat.

Teine kord ei taha Tom kooli minna ja teeb end haigeks. Ema küsi-

misele seletab ta esiti, et varvas valutab, pärast aga, kui varbavalu üle läinud, leiab Tom, et hammas valutab, mida ta aga varbavaluga tähele ei olewat pannud. Ema ütleb: — Sellepärast sa siis röökisidki siin, et taltsid koolist ära jääda ja kala püüdma minna! Tom, Tom, kuidas ma sind armastan ja sina püüad minu vanale südamele valu valmistada oma koerustükkidega! — Vaheaajal olid hambaarstiniise riistad ka päralt jõudnud.

Vana daam kinnitas ühe niidiotsa silmusega poisi hamba ümber ja sidus teise otsa voodisamba külge. Siis võttis ta tuletulki ja torkas sellega poisile peaaegu näkku. Väike nõksatus ja hammas rippus voodisambal niidi otsas. Kuid äga kannatus toob tasu. Kui Tom pääle hommikusööki kooli läks, äratas ta kõigis vastutulevates poistes kadedust ja imetlemist, sest auk tema ülemiste hammaste celmises reas võimaldas talle päris uuel ja toredal moel sülitada, mida keegi järele teha ei suutnud.

Miguel de Cervante'se „Don Quijote“ (tõlk. Helmi Jansen) on tuntud laiematele ringkondadele. Vaevalt leidub kultuurmaades ühtki inimest ehk noorsoolast, kes pole „Don Quijote'i“ lugenud või kuulnud tollest halenaljakast rüütlist. Meile olid Don Quijote'i „vägitööd“ senini tuntud väikeste väljaannete kaudu, millest esimene ilmus vist 1900. aastal hiljuti surnud kirjaniku Eduard Bornhöhe-Brunbergi tõlkes. Kuid vastset ilmunud raamat on hästi täielikum ning määratud pääasjalikult noorsoole, millekohaselt ka sündmused on valitud.

Kogu jutustus, õigemini juhtumused, on ümbritsetud terava pilkega, samuti nagu jutustuse siht oli omal ajal pilikeks rüütli-romaanide vastu, mis väga laialdaselt olid levinenud, kuna tõeliselt vähe huvitust palkikusid. Miguel de Cervantes kirjutas

„Don Quijote'i“ selleks, et naeruvääristada neid romaane. Kuid kirjutaja enese teadmata sai teos uue romaanitüübi teerajajaks. Siin kohal pole vast ka üleaarne mõninga reaga lugejatele tutvustada „Don Quijote'i“ autori, Miguel de Cervantese, elukäiku, sest tema nimi on juba mitu aastasada püsinud maailmakirjanduse ajaloos ja jääb ka edaspidi sinna.

Miguel de Cervantes Saavedra sündis Hispaanias 1547. aastal. Haridust ta õieti ei omanudki, saades ainult mõnesugust õpetust kelleltki luuletajalt. Oli esialgu mitmes ametis, Itaalia paavsti saadiku toapoisiks, käskjalaks jne. Astus viimaks sõduriks, kus ta lahingutes erilist vaprust ilmutas, saades Lepanto lahingus palju haavu. Hiljem sõitis ta Hispaania tagasi. See sõit sai Cervantesele saatuslikuks, sest Alshiiira mereröövliid valdasid laeva, millel Cervantes sõitis, ja tegid ta orjaks. Pantvangina pidi ta kõiksugu töid tegema, kuna mereröövliid läkitasid teate Cervantesest lähemale sugulastele, et need ta lumastusraha vabastaksid. Kuid nõutud summa oli liig suur ja Cervantes oli viis aastat röövlite pantvang, õieti ori.

Vangisolu ajal katsus ta kolm korda põgeneda, kuid need kavatsused luhkusid. Pääle esimest katset ähvardati põgenejaid surmaga. Cervantes katsetas uue põgenemisega, mis aga uuesti äpardus. Ka seekord anti armu, ent tingimusega, et edaspidised põgenemiskatsed lõppevad surmaga. Kuid Cervantes leidis siiski veel kaaslasi, kes haudusid põgenemisplaani, ja hoolimata tingimustest võttis ta ka sellest põgenemisplaanist osa. Ka seekord luhkus põgenemiskatse. Kaaslased tõmmati võlla, ent Cervantes sai armu. Armuand röövlite pääliku poolt juhtus arvatavasti selle tõttu, et Cervantes end väga julgelt ülal pidas ja pääliku tähelepanu sellega oma

RETRATO DE CERVANTES DE SAUVEDRA
POR EL ALVARO

pääle tõmbas. Vist aga peeti teda eriti tasutavaks pantvangiks ja loodeti rikkalikku lumastusraha. Viie aasta pärast vabanes ta siiski vangist ja sai maksuametniku ametile. Siis eksis ta millegagi sääduse vastu ja langes vangi, kus ta ka ilmakuulsa jutustuse „Don Quijote'i“ kirjutas.

Suri 23. aprillil 1616. aastal.

Olgu nii palju mainitud kuulsama kirjaniku kurbloolisest elukäigust.

Käesolev töö, „Don Quijote“, on temal kõige tähtsam, kuigi ta ka muid jutustusi ning dialooge kirjutas. „Don Quijote“ sisendab rohkesti huumori ja imelikke juhtumusi, mis teevad raamatu noorsoole vastuvõetavaks, kuna ta samavõrd annab nautimist kunstipublikumile ning

kriitikutele. Käesolev tõlge on valitud eriti noorsoole, kuna täielik „Don Quijote“i teos hästi paksem on. Raamatu sisu kajastab ühe rüütli „sõjakäiku“, kes rüütliromaane lugedes nende mõjude valda langenud, ning tavalikus elus näeb ainult rüütellikke asju. Ta läheb oma võidurniirile, valib enese südamedaamiks lihtsa taluneiu ning elab üle imelikke sündmusi. Cervantese Don Quijote ja tema kannupoiss Sancho Pancha on võrdlematud kujud. Mõlemad vähekesed „pääst põrunud“, üks aadeli, teine talumees. Don Quijote näeb kõi-

ki asju läbi loetud romaanide vaatekoha, nii arvab ta lambakarja vaenlase sõjaväeks, kõrtse lossideks, tuuleveskid hiiglasteks jne. ning astub nendega võitlustesse, millest enamasti kaotajana lahkub. Tema kannupoiss, kes pimedastpääst allub isanda igale vaatekohale, kuigi ta näeb sündmustikke tavalikult, hoiatab „vägevast rüütlist“ mitmesuguste ohtude eest. Lõputagajärjeks omandab rüütli, Don Quijote, siiski arusaamise maailmast, kuid samal ajal tabab ta ka surm.

(Järgneb.)

Georg Fröschel. Tõlk. A. V.

Viimaks tuli paras silmapilk. Tõusis paks, suur pilv ja kattis kuu. Kõik tekk oli korraka pimedas. Bobby tarvitas juhtumist ja jooksis kiiresti reelingi ääres kuni kolmanda päästepaadini, mille asukoha ta oli üles otsinud päale lõunat.

Sääl lamas paadi varjus Finn. Ta haaras Bobbyl kinni varrukast ja tõmbas ta enda juure pimedasse. „Tere õhtut, väike Kõrgus,“ ütles ta ja Bobby nägi valgeid hambaid pimedas. „Ma usun, meie saame ta kätte. Kõik on juba valmis.“ Nende sõnadega näitas ta Bobbyle paksu, pehmet lihaticki suure konksu otsas, millel oli järel peenike, kuid siiski väga tugev terastross.

„Mis see on?“ küsis Bobby.

„See on sööt,“ vastas Finn.

Nii sai Bobby teada, et haisid ei õngitseta jahuga vihmaussidega. Finn viskas sööda üle parda ja hirmsa kiirusega hakkas pöörlema rull, millele oli keritud tross. Lihaticki langes merre ja ristleja vedas ta nüüd enda järele umbes viiekümne meetri kaugusel.

„Nüüd peab kannatlikult ootama, väike

Kõrgus,“ sosistas Finn ja vaatles teravalt veepinda, mis nüüd jälle oli valgustatud.

Nii lamasid nad mõlemad, Finn ja Bobby, hulk, hulk aega teineteise kõrval pääste- paadi all ja vaatasid tasa lainetatavat, kuu- valguses sädelevat merd. Vesi kohises paraste ääres, kaugel kõlasid vahhi sammud. Kaugel all tuksus laeva süda, masin.

Korraka sosistas Finn, ärevuses kähisevalt: „Näe!“ ja osutas üht kohta veepinnal.

Bobby vaatas sinnapoole ja nägi väikest, tumedat kolmnurka, mis kiiresti lähenes kohale, umbes kus pidi ujuma sööt. „Mis see on?“ küsis ta.

„See on hai selgmine oim. Nii kaua kui seda näeme, ei hakka ta otsa. Kuid nüüd...“

Oim kadus vee alla ja selle asemel nägi Bobby vee all midagi suurt, halli.

„See on hai hele kõht,“ seletas Finn. „Ta pää on sarnase chitusega, et ta peab selili pöörduma, kui tahab hammustada.“

Jälle nägi Bobby heledat, pikergust plekki vee all. Kiiresti sööstis ta sööda poole

ja korraga hakkas terastrossi närima — suur röövkala hakkas otsa!

Nüüd algas võitlus elu ja surma pääle. Kala, kellele kindlasti puuris raudne konks sisikonda, püüdes hiigljõuga lahti rabeleda, viskles siia-sinna, kuid jäi ikka rip-puma trossi otsa, mis pinguli tõmbus äärmuseni, lõdvenes ja jälle pinguli tõmbus.

Finn ütles: „Nüüd on konks kõvasti kin-ni, aidake, väike Kõrgus!“ Ja vajutas rulli vändale ning hakkas trossi tagasi hiivama. Pikkamööda kuid järelejätmata tõmbas ta hiiglakala lähemale ja lähemale. Hai võit-

tema rinna poole sihtis ja mehe hää hüüdis: „Pea! kes sääb on?“

Vaht oli märganud õngitsejaid pääste-paadi all ja täitis oma kohut. Kuid Bobby ei kaotanud enesevalitsust. Ta vastas, ilma et oleks lahti lasknud rulli käepidet: „Siin on Inglise laevastiku admiraal!“

Vaevalt kuulis vahimees poisi heledat häält, kui ta püssiga tervitas ja seisma jäi sirgelt, ehk küll näha oli ta näost, et ta sugugi ei mõistnud, miks hiivab troonipärija keskkööl rasket terastrossi.

Bobby tundis, et ei jätku tema ja Finni

Pisike paks mehike kahisevas siidis veeres üle laevalae.

les meeleheitlikult. Tihti näis kui tõuseks teki tammeplankudesse kruvitud rull, nii kõvasti puikles ta vastu. Kuid ei aidanud miski, ning juba peksis röögatu saba vett päris ristleja lähedal, nii et piisad lendasid tekile.

Finn hiivas kõigest jõust ja ka Bobby toetas oma rusikatega. Kuid vaevalt oli hai pää veest väljas, kui lõppes nende jõud. Kala oli veel liig tugev julgete õngitsejate jaoks. Nad lasid kolm-neli ringi tagasi joosta, siis katsusid uuesti värske jõuga. Nüüd oli vastane veidi nõrkenud ja neil õnnestus ta pääd pisut kergitada veest, kuna koletise saba veel vett kõrgele üles pritsis.

„Tuleb, tuleb!“ hõiskas Bobby. „Suru kõvemini — veel kord ja ta on meil käes!“

Korraga nägi Bobby, kuis üks püssiots

jõust hai ülestõmbamiseks. „Aidake siin!“ käskis ta vahti.

See kuulas, ning kahekordse jõu mõjul kerkis kala. Aeglaselt tõusis lai pää lainetest. Siis ilmus nähtavale keha allküljel jälk suu kahe rea hirmsate, teravate hammastega, ja lõpuks ka pikergune keha ja hiiglasuur saba võimsa oimuga. Mürisesid vastu laevakülge sabalöögid, kuid — hopp! — viimane tõmme ja röögatu keha oli tekil!

Ühe silmapilgu lamas hai uimaselt tekil kui ümberkukkunud sammas. Finn haaras raske kirve, et ta pääd purustada, kui korraga kala kerkis, edasi libises, ja hakkas sabaga peksma, nii et terve laev kõmises. Ta pää libises edasi, otse Bobby poole, kes rulli juures kui kangestunult päält vaatas hirmust võitlust.

Korraga olid hai lõuad hirmsate hammas-

tega päris ta juures, lõuad, mis kõik aeg ahnelt avanesid ja kokku vajusid, kuna keha vingerdas ja raskelt tagus vastu tekki. Bobby ei näinud endale enam pääsu. Seljaga oli meri ja ees mustas kala suu, mis oli nii suur, et võis väikese poisi ühe korraga alla neelata. Bobby tõmbas mütsi pääst silmadele. Ta ei suutnud näha, mis nüüd edasi juhtub. Ta palus kaitset isalt, kes oli kord kinkinud selle mütsi talle.

Vahepeäl olid kalasaba mürtsud terve laeva äratanud. Kapten Woolsey ja kindral Cunning tormasid sõjariistus madruste saatel juure. Nähes kala tekil, karjus kapten Woolsey vihaseks: „Kes julges minu lubata loomi laevale tuua?“ ja sääljuures vaatasid ta silmad tigidalt madruste pääle, kes endid hoidsid aupaklikul kaugusel kalasabast.

Finn oli esimene, kes juhtis tähelepanu tõsise hädaohu pääle: „Päästke admiraal!“ hüüdis ta meeleheitlikult ja osutas Bobbyt, kes küikitas päästepaadi all trossiruuli juures, kuna hai hambad päris ta silmade ees läikisid.

Kapten ja Cunning kahvatasid, nähes Bobbyt sarnases meeleheitlikus seisukorras. Mõlemad tõmbasid revolvruid ja lasksid pooltosinat kuule hai pähe ja kehasse.

Kuid kuulid ei tapnud kala. Ta vingerdas edasi ja konks, mis ikka veel oli ta suus, pääsis lahti. Üheks sekundiks jäi ta vakk. Sellest jätkus Finnile. Ta kargas lähemale, välkus kirves ja langes hirmsa hooga hai pähe, nii et lendasid kondikillud. Paar-kolm korda tuksatas veel keha ja siis oli lõpp haikala visal elul.

Paarkümmend kätt sirutati Bobby poole, et teda välja tõmmata peiduurkast. Kuid Bobby oli juba mütsi pääst võtnud, kargas üle hai keha, läks Finni juure ja surus tal kätt. „Ma tänan sind, Finn!“

Nüüd alles toibus kapten Woolsey ehmatuses. „Kes tõmbas hai tekile?“ küsis ta vihase häälega.

Finn vastas sõjaväelisel: „Härra kapten, teatan, et Tema Kuninglik Kõrgus õngitses kala ja mina aitasin teda sääli juures.“

Kapten Woolsey oli üllatusest kange. „Härra admiraal püüdis kala?“ Kapten Woolsey astus Bobby ette. „Palun vastu

võtta minu alandliku õnnesoovi, Kuninglik Kõrgus. Suurepärane saak!“ Nende sõnade järele vaatas ta Finni poole ja ütles hirmus jämedalt: „Sina igatahes saad öise rahu-rikkumise eest neliteist päeva kõvendatud aresti!“

„Teie käsu pääle, härra kapten!“ Finn tõstis käe mütsi ääre ja julges Bobby poole vaadata.

Bobby näitas end tubli seltsimehena, kes ei jätta sõpra hätta. Lõpuks oli ta ju admiraal ja tahtis korra enda nime ka kasutada. „Täna õnnesoovi eest, härra kapten,“ ütles ta. „Teie kui laeva kapten karistate madrust Finni arestiga rahu-rikkumise eest. See on õiglane, ta on ära teeninud karistuse. Kuid mina kui admiraal vabastan ta karistusest, sest ta päästis Inglismaa troonipärija elu. Palun, kindral Cunning, andke madrus Finnile minu nimel kuldraha, et ta oskas nii hästi tarvitada oma kirvest!“

Kapten Woolsey kuulas Bobby otsuse ära sõjaväelisel, kuid siiski naeratahes. „Teie käsu pääle, Kuninglik Kõrgus,“ ütles ta, „mina karistasin madrust Finni distsipliini rikkumise eest, ma surun ta kätt vahvuse eest.“ Nende sõnadega andis ta Finnile kätt.

Nüüd olid kõik rahul seikluse lõpuga. Imetleti veel kala, mis oli ligemale viis meetrit pikk, ja tahteti minna tagasi magama. Sääli tormas üks väike, väga puudulik ülikonnas härra tekile, komistas jämeda trossi otsa, kukkus, ajas enese suure vaevaga püsti, lükkas prillid tagasi ninale ja küsis: „Mis juhtus, mis uudist, mida pean teatama?“ See oli Humber Fellowful, keda oli äratanud müra ja kes aimas uudiseid enda lehe jaoks.

„Mitte midagi iseäralist,“ vastas kapten Woolsey. „Kuninglik Kõrgus õngitses natuke.“

„Mida ta õngitses, kus ta õngitses?“ küsis ajakirjanik innukalt ja tõmbas oma taskuraamatu välja.

„Selle sääli!“ vastas kapten ja osutas määratud keha tekil.

„Aga see on ju valaskala!“ hüüdis Fellowful vaimustatult.

„Haikala, härra toimetaja,“ parandas Cunning.

„See ei tähenda midagi,“ Fellowful kirjutas juba. „Haikala või valaskala, see on ükskõik. Igatahes saab sest eriväljaande!“

Siin avaldas Bobby mõtteid, mis kõiki pääle Cunningi üllatas. Ta ütles: „Eriväl-

jaanne? See on hääl! Sellest saavad St. Jamesi kooli poisid teenistust.“

Nende sõnade järele laskus Bobby rahulikult alla kajutisse.

(Järgneb.)

VAARAODE MAAL.

Elly Kärk'i reisimälestused.

XV.

Luksor.

Kiirelt viib meid rong Kairost lõunapoolse, endisse Uue Kuningriigi päälinna, saja väravaga Thebä, saja suurusele ja ilule ei võrduvad omal ajal ükski linn. Kiirrong lendab ajuti kõrbeliivas, palmimetsis ja liigub ettevaatlikult kaanali kallast mööda. Niilus on nüüd väga lai, teine kallas on vaevast nähtav. Viljakuse jumalanna Isis on avanud oma võtmega jumaliku igavese elu ja uuenduse allika: juba poolteist kuud tõuseb vesi jões.

Mida kõrgemale jõe mööda, seda märgatavamaks muutub vee laiendumine. Ikka sagedamini kohtame kogu ülejutatud kohti. Mudast, hallikast veest tõusevad palmiladvad. Veel kuu või kaks, siis on paljud neist peaaegu üleni kaetud veega ja vaikib liikumatus, palavas õhus palme lehviktaoliste lehtede kahin jumaldatava jõe suurjoonelistel vetekogudel.

Pääle 700-kilomeetrilist sõitu piinavas õhupuuduses, jõudsimme varasel hommikul Luksori linna. Kuumus

on tappev; oleme peaaegu troopikavõõl ja päälegi kõige palavamal — juulikuul. Luksor on 11—12 tuhande elanikuga linnake ja talvel kurordiks tiisikushaigeile eurooplasile. Linn asub vana linna hommikupoolse osa varemeil. Siin on mitu võõrastemaja, turg ja tänavaid piiravaid aedega kivimajad. Võõrastemajas, kus peatusime, oli ruumi vähevõitu ja Kairo hotellide suurepärasusest hellitatud huvireisijad nurisevad, on kannatamatud. Kuid pole parata ja pärast karastavat hommikueinet heitsime magama, et puhata uneta öö väsimust. Voodisse heita kuumemal päeva ajal ei ole kerge ja ülnuda veel raskem: — voodipesu kõrvetab, kuni jahtub inimese keha võrdlemisi madalamast temperatuurist; lämmatav õhk ajab ära une. Lõunaks äratatakse meid tugeva koputusega kõigis koridores. Ruttame riietamisega, kuid jälle häda! — nüüd põletavad kerged kehakatted, nagu oleksid nad samal silmapilgul tulise triikraua alt tulnud. Üldse peab sel maal kella 11—4 hoiduma päikesepisteist.

Thebä.

Muistne Thebä asus mõlemil Nii-luse kaldail ja jagunes kahte ossa — Elav ja Surnud Thebä. Hommiku-poolne kallas, millel nüüd Luksor ja araablaste küla Karnan asuvad, kuu-lus Elavale Thebäle. Siin möödus keset hülgust ja lõbustusi rikaste egiptlaste elu. Teisepool jõge Surnud

vini alalhoidunule pühakoja sissekäi-gule (seda moodustasid kaks nelja-nurgelist torni). Röömsalt lehvisid tol kaugel ajal kirjud lipud peeneil ritvel, ehtides avatuid väravaid. Kõrged, saledad obeliskid seisid nende kõrval. Väravaile järgnes suur määratust sammastikust piira-tud õu; iga samm 6—7 inimesega

Luksori varemed.

Thebä uhkeis hauakambreis hingasid hauataguse elu rahu nende arvurikkad eelkäijad. Praegusel ajal on Luksori läheduses näha määratute templite varemeid; mõnes kohas on nad suurepäraselt alal hoidunud.

Pärast lühikest puhkust läksime vaatama n. n. Luksori templit, mille ehitasid valitsejad jumala Amoni-Raa auks.

Thebä kultuuri õitseageg oli Seti I ja ta poja Ramses II vallitsuse ajal. Pääle Ramses II hakkab kustuma Thebä kuulsus, ühes sellega langeb ka kunst.

Juba kaugelt näeme templi varemeid. Pikad, laiad sfinkside-alleed viisid kunagi massiivsele, meie päe-

ümber võtta! Siia esimesse õue ko-gus rahvas ja ohverdati jumalale. Esimesele järgnevad teised õued, ikka järjest vähenedes. Kõige taga asus templi püham paik, kuhu ainult preestrid pääsesid. Pühamale pai-gale lähenedes tõuseb põrand ja las-kub lagi madalamale. Saalid jäävad pisemaks, madalamaks ja sambad tihedamaks, pimedus suureneb. Sää-l kaugel vilguvad saladuslikud templi pühama paiga tuled, kuhu ei pääse kunagi ainuski valguskiir. Preest-rite rongikäik kujude ja teiste usu-kombe täitmise tarbeasjega liigub muusika saatel aegamööda edasi, sfinkside-alleel, siis läbi esimese hoovi, teise jne., kuni kaovad vii-

maks rahva silmist pühamasse paika. — Siin valitsevad ainult jumalad ja sümbolid!

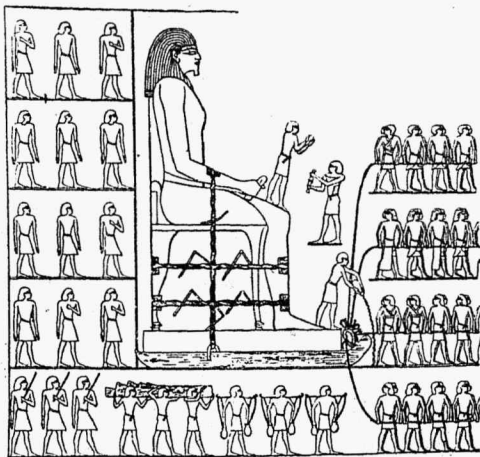
Luksoris on alal hoidunud terved read suurepäraseid sambaid ja sissekäike, mis Ramses II kujudega ilustatud; obelisk ja seinamaal mitmekesiste vaaraode elu ja sõjakäikude kujutustega.

Kuid mil kombel ehitasid egiptlased need määratud templid? Raiusid kivist ja püstitasid hiiglas-valitsejaid mingisuguste masinateta ja tõstekraaneta?

Egiptuse templite ehitusviis vastab täiesti riiklisele korrale: ei olnud tõstekraane, kuid olid sajad-tuhanded tööliste käed.

Ehitati järgmiselt: kivimürakad, kaljust murtud ja siledaks tahatud, toodi jõe tõusu ajal parvedel pea-aegu ehitatava templini ja säält toimetati neid edasi saanel, mis veeresid rasvaga määratud laudel. Saan pandi liikuma, kas tuhande käte jõul või nii, nagu meieajal kalamehed paate nööriaga kaldale tõmbavad. Ees, saani äärel, seisis tööline ja valas ettevaatlikult vett saani jalaste alla, et puu põlema ei sütkis. Siis kinnitati ületoodud sammaste jaod alusmüürile; kujud nende alustele ja täideti sambakivi tasapinnani liivaga. Seda liiva mööda veeti päälle jälle uusi kive ja täideti jälle liivaga. Sel kombel jätkati tööd lõpuni ja valmis tempel oli ainult liivakünka sarnane. Pildil on selgesti näha, kuidas vürsti suurt kuju üle viiakse.

Kuju on tugevate nöörega ree külge kinnitatud, kohati on nööri alla nahatükke pandud. Nelja pika nööri veavad 172 töölist kuju. Inimeste read on kujutatud Egiptuse laadis, mitte üksise järel, nagu peaks olema, vaid üksise pääl. Hiiglakividel seisab töö ülevaataja ja käsutab inimesi. Kuju jalgade juures seisab tööline ja valab vett laudele. All kannes kantakse teda tagavaraks. Kuju ees seisab väike kogu,

Ühe vürsti ausamba kohaleviimine.

see on arvatavasti preester, kes oma isanda kuju ees viirukit suitsetab. Kuju saadavad vürsti sugulased.

Obeliske püstitati värvate ees nii, nagu see pildil näidatud.

Ehitamise lõpul koristati liiv sees- ja väljaspoolt templit ja veeti tagasi kõrbe. Nii saab alles päälle kestvat ja vaevarikast tööd uus tempel oma võrratus suurepärasuses kõigile nähtavaks. Niipea kui templi varemeilt ära tulime, piiras meid tüütav ja vilets fellahide salk, kes üksikute võidu oma järeltehtud muinsusi, mummiaid, rahasid ja pärleid müüa pakkusid. Meid kaitses kogu aeg ratsa- ja jalapolitsej, sest araablased haarasid millestki küsimata kätest, riidest ja toppisid oma kaupa otse nina alla. Aegajalt püüdis tüitajaid meie tõmmu näoga korrapiidaja, haaras neid lehvivaist räbalaist ja peksis pilliroost kepiga, kuhu juhtus. Alguses astusime nende kaitseks välja, kuid see ei aidanud ja selgus, et see on harilik nähtus, mis peksasaajate meelest suurt tähelepanu ei vääri, nii et nad mõne minuti pärast jälle ilmusid, nüüd juba teisest küljest. Selle huvitava kirju salga saatel jõudsim vasiinult ja ammumöödunud aegade mälestusisist vaimustatult tagasi võõrastemaija.

PUNAPÕSK JA VAHVA SÜDA.

Tervishoidlik muinasjutt Inglise keelest, tõlk. K. O.

II. Imelik kiri.

„Küll oleksin ma õnnelik, kui võidaksin teised poisid mängus,“ ütles Jaak ühel hommikul eine ajal Mary Annele. „Tead, meil oli eile koolis võidujooks. Ja iga viimane kui üks poiss meie klassist jõudis enne mind pärale. Ma jooksin, mis võisin, kuid jäin siiski taha, ähkisin ja higistasin ise sääljures, justkui väsinud koer“.

„Ei, tänan, ma kaeraputru ei taha, ma seda ei söö, — palun, luba mulle üks tass kohvi,“ ütles Jaak emale, kes talle pakkus parajasti toitvat kaerakilet.

mängida sama hästi kui teised poisid. Aga

„Tõesti, ma olen väga kurb, et sa ei saa ma mõtlen järele, ehk saab sind siiski kuidagi aidata,“ ütles Mary Ann ja korruga hakkas ta rõõmu pärast käsi plaksutama. „Ma leidsin, ma leidsin! Tead, kirjutame kirja haldjale „Värske õhk“. Ma tean, ta aitab sind kindlasti“.

„Jah, seda poleks mulle kunagi meele tulnud,“ hüüdis Jaak.

„Lapsed, nüüd peate kooli ruttama, muidu jääte hiljaks,“ manitses ema.

„Küll me kirjutame pärast lõunat,“ sosistas Mary Ann vennale.

Kui te oleksite elanud Mary Anne ja Jaagu kodu läheduses, siis oleksite näinud, kui nad õhtupoolikul hiilisid suure vahtrapuu alla, mis seisis tagaõues. Sääli kirjutasi nad järgmise sisuga kirja:

„Armas haldjas „Värske õhk“! Me oleme suures mures ja oleksime õnnelikud, kui teaksime, et teie meid aidata võiksite ja tahaksite. Kõik poisid Jaagu klassis võidavad teda alati niihästi võidujooksus kui ka kõigis teistes mängudes. Ega Jaak sellest nii väga ei hoolikski, aga teised poisid kõik naeravad alati teda. Ta mõnikord mõtleb, et oleks kõige parem, kui enam sugugi kooli ei läheks. Palume, haldjas „Värske õhk“, ütle meile, mis peame tegema?“

Mary Ann ja Jaak.“

Sel õhtul, kui tähed juba särasiid, valmistasi Mary Ann ja Jaak end magamineku vastu. Kuid enne seda hiilisid nad salaja veel aeda ja pistisid ühe väikese kirjakese ühe punase tulbi õienupu vahele, —

mille lehed emast parajasti ööks olid kinni keeramas.

„Loodame, et me homme vastuse saame,“ sosistasid nad veel tasa, vaadates enne magaminekut läbi lahtise akna välja. Aias mängisid kuukiired suliseva purskaevu veega ja uniste lilledega.

Järgmisel hommikul ärkas Jaak esimesena. Ta riietus rutuliselt ja jooksis kohe õe ukse taha. Koputas tasa uksele ja sosistas: „Ärka! Tõuse üles, Mary Ann. On juba hommik. Lähme vaatame, kas haldjas on tõesti meile vastuse kirjutanud?!...“.

Kärmesti pani Mary Ann end riidesse ja siis läksid nad õige tasa trepist alla, sest ema ja isa ei olnud veel ärrganud.

Oli imetore hommik. Suur punane päike piilus alles künka tagant. Kastetilgad läikisid rohukõrtel ja lillede pääl kui kalliskivid. Kuid lapsed ei pannud seda hommikust ilu peaaegu tähelegi, sest nad ruttasid tulbipeenra juure.

„Vaata sääli, suure punase tulbi sees on kiri!“ hüüdis Mary Ann... Ja siin ta tõesti oli — väike kiri väikeses ümbrikus. Kui ruttu avasid nad selle! Ja siis lugesid järgmist:

„Armsad lapsed!

Mul oli hää meel, et sain teilt kirja. Aga olin kurb, kui kuulsin, et Jaagul on mured. Muidugi, kes võiks teid aidata. Ja see on ka nii kena, et te minu poole pöörasite. Tõuske homme hommikul kell neli üles ja vaadake köögiaknast taha hoovi. Oodake, kuulatage ja vaadake. Te saate kuulma ja nägema õige kummalisi asju, mille üle väga imestate. Kirjutage mulle jälle.

Teid armastaja haldjas „Värske Õhk.“

III. Üllatus.

„Mida peaks see küll tähendama?“ küsis Jaak, kui nad olid, haldja kirja läbi lugenud.

„Ei ma tea,“ vastas ta õde, „see näib päris imelik. Aga — haldjas on siiski nii kena ja sõbralik, et ta tõesti ei laseks meid nii vara üles tõusta ja lõõki minna, kui sest meile abi ei tuleks.“

„Jah, sul on õigus. Ja lõpuks — asi on väärt, et seda katsuda, sest ma pean koolis ometi võitma mõnegi võidujooksu.“

Isa ja ema ei pidanud teada saama, mida nad kavatsenud ette võtta. Sest kui neid leitakse nii vara üleval, siis saadetakse kohe tingimata tagasi voodi. Enne magamaminekut säädsid nad hommikuseks käiguks tegevuskava kokku.

Mary Ann keeris äratamiskella osutaja nelja pääle ja pani kella siis oma pääpadja alla. Mõõdus õige palju aega, enne kui ta magama uinus, sest ta oli väga uudishimulik, mis võiks küll olla see üllatus, mida haldjas neid oodata käskis. Lõpuks tundis ta siiski väsimust ja uinus magama.

„Ting-ling! ting-ling! ting-ling!“

Mary Ann hüppas voodist ja pressis padja kõvasti kella pääle, et selle käinat kuulda poleks. Lõpuks kell enam ei töötanud. Siis hiilis Mary Ann kükivarbul üle vööruse Jaagu toani.

Peagi läksid nad seltsis trepist alla. Maja näis olevat nii eriliselt suur ja vaikne. Oli veel pime ja lapsed tundsid pisut hirmu. „Rat, rat, rat!“ kostis kusagilt tasane ragin. Peaaegu oleksid nad hirmu pärast trepist alla kukkunud ja nende südamed kloppisid kõvasti, selgesti, kuuldavalt. Viimaks otsustasid nad, et see vist mõni hiir on.

„Oi, kuidas see mind ehmatas!“ ütles Mary Ann, nihutas end Jaagu lähedale ning võttis ta käest kõvasti kinni.

Lõpuks jõudsid nad kööki. Sää! rippus ema suur valge põll, mida nähes nad peaaegu karjatasid hirmu pärast. Sest nad arvasid esiteks, et see on mõni vaim. Ja isa kuub, mis rippus ukse taga naela otsas — see oli nagu mõni võõras mees. Viimaks ometi jõudsid nad akna juure ja vaatasid säält välja — tagahoovile.

Jaak ja Mary Ann ootasid ja ootasid. Väike köögikell tiksus kõvasti: tik-tak, tik-tak, tik-tak!.. Kui vaikne oli kõik ümberingi! Kas siis üllatust ei tulegi?

„Oi, kuule, mis sää! on?“ sosistas Jaak.

Nad kuulsid lahtise akna tagant hääli ja nägid — mida te arvate, mis nad nägid?

Piimapudelid jalutasid sää! edasi-tagasi ja ajasid isekeskis juttu.

„Pst.. Kuulatame tasa, muidu hirmutame nad ära!“ ütles Jaak.

„Kas sa tead, kes siin elab?“ küsis üks hää!

„Jah,“ vastas teine, „Mary Ann, kes on väga kahvatu ja verevaene tütarlaps ja ta vend Jaak — väga nõrk pois.“

„Need ei ole meie sõbrad,“ rääkis kolmas hää!

„Nad ei taha ju sugugi tegemist teha meie hää! kaaslase Kaerajahuga, kes istub iga hommiku nende einelaual.“

„Ah, kui kurb! Aga — kahjuks pean tunnistama, et sul õigus on,“ rääkis esimene pudel vahele.

„Näete, Karl, kes elab siin kõrval tänaval, armastab meid väga. Ja ma pean ütleva, et nimelt peaaesjalikult meie abil ta võidab koolis peaaegu igapäev mängudes ja võidujooksus.“

Jaak kiristas hambaid.

„Jah,“ ütles jällegi teine, „ka Helene, kes elab väljas, männisalu all ja on nii ilus punapõseline tüdruk, armastab meid väga.“

Mary Ann ohkas.

Seesama hää! kõneles edasi:

„Mul on nii hää! meel, et mul sarnased toredad sõbrad on nagu Karli ja Helene. Tahaksin sellepärast aina tantsida ja laulda.“

Ja siis võtsidki piimapudelid üksteise käest kinni ja hüppasid tantsusammul üle hoovi, läbi värava, mööda aedu, ümber lillepeenarde ja sää!t jälle tagasi köögiakna alla.

„Ma mõtlen siiski, et Mary Ann ja Jaak saavad ka varsi meie sõpradeks,“ ütles üks neist, kui nad veidikese peatusid tantsus, et hinge tagasi tõmmata.

„Pimm, pomm, trrah!“ tegid korraka potid ja pannid köögiriivil.

Jaak ja Mary Ann kargasid ehmunult püsti ja piimapudelid kiljatasid hirmunult, kui neid nägid.

Kuid — mis see oli, mis nii suure käri-naga hüppas köögiriivilt akna alla lauale? Noh, esiteks kohvikann ja siis teekann. Kohvikann oli vihast must ja teekann kadedusest roheline. Nad näitasid piimapudelitele rusikaid, trampisid jalgadega, moonutasid hirmsasti nägusid ja karjusid kõvasti: „Jaak ja Mary Ann on meie sõb-

rad! Iialgi ei pea nad saama teie omadeks. Kas kuulete — ei iialgi!”

Kuid just sel minutil kuulsid Jaak ja Mary Ann kedagi trepist alla tulevat. See oli ema, kes tuli kooki hommikusööki valmistama. Nüüd lipsasid lapsed tagaukse kaudu ruttu tagasi oma tuppa ja olid voodis, kuni neid äratati.

MALE

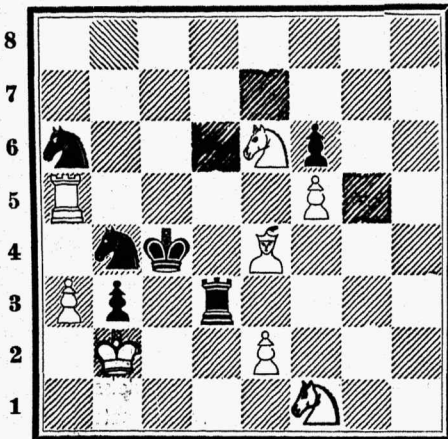
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 21.

Kokku säändnud R. Dietz.

Mustad.

A B C D E F G H

Valged.

Valged: K b2, V a5, O e4, R e6 ja f1, S a3, e2 ja f5.

Mustad: K c4, V d3, R a6 ja b4, S b3 ja f6.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 16 lahendus:

1. L a6—e6, h6—h5,
2. L e6—g8, h7—b7,
3. L g8—g3 annab matt.
1. (L a6—e6), K ükskõik kuhu,
2. h2—h3 jne.

Õiged lahendused ülesandele nr. 15 saatsid veel: Valter Veissberg (Kuresaarest), M. Tiido

Sel hommikul sõid Mary Ann ja Jaak eineks oma kaerapudru ja piima sõna-kestki vastu rääkimata.

Kas oli see tõesti nii, või paistis see ainult nendele, et piimakann ja kaerapudru nendele vastu naeratasid, kuna aga kohvikann vihast päris ilge oli?

Mis te sest arvate?

(Järgneb.)

(Nõmmelt), H. Kiho (Tartust), E. Aipmann (Tallinnast), Arnold Ellisson (Valgast), V. Tsir (Tallinn.), Joh. Jõul ja Aleks. Grünberg (Tall.).

Õiendus.

Maleülesandes nr. 20 peab a6 ruudul veel must jalamees olema (kõrvallahendus L b6).

ÜLESANDED.

Arvamis ülesanne.

$$\begin{array}{r} 3 \times 5 \times \\ \times 2 \times 4 \\ 9 \times 1 \times \\ \times 4 \times 6 \\ 8 \times 1 \times \\ \times 2 \times 9 \end{array}$$

Ristikeste asemele üks ja sama arv panna, nii et antud summa välja tuleks.

J. Kg.

44220

Paigutusülesanne.

$$\begin{array}{cccc} \times & \times & & \\ \times & \times & \times & \times \\ \times & \times & \times & \times \\ \times & \times & \times & \times \\ \times & \times & & \end{array}$$

Antud ristikeste asemele tähed sõnada nii, et ülevalt alla ja vasakult paremale lugedes järgmise tähendusega sõnad saaks:

- 1 Linn Eestis
- 2 Sentimentaalse kirjandusvoolu tähtsama teose päälkiri.

J. Kg.

Õiendus:

Vikerkaares nr. 21 „Ruutmõistus“ loe neli viimast rida järgmiselt: paksude härttega ruutudesse peab tulema ühe — ning kahe joonega ümbritsetud ruutudesse teise „Vikerkaare“ poolt loositava asja nimetus.

NOORTE PÜHAKS

ilmub „Vikerkaare“ järgmine nr. värvilise kaaneilustusega — Riigi Kunsttööstuskooli õpilase E. Pustaki võistlustöö „Vikerkaarele.“ Tänaval nr. on värviline kaasanne „Maailma riikide lippud“ viimane leht, mis ettenägematu põhjustel viibis.